

Muusika Venemaal 20. sajandi alguses.

Romantismi ajastu tõi vene muusikasse andekaid heliloojaid, kes andsid suure panuse heliloomingusse. 1917. aastal toimunud revolutsioon kukutas Venemaal vana riigikorra ning võimule tulid bolševikud

"Kunst kuulub rahvale" oli kuulus Lenini loosung, mis esmapilgult võib tähendada, et kunstnikel olid vabad käed, tähendas hoopiski vastupidist. Kõik kultuuriinimesed pidid teenima Nõukogude Venemaa kommunistlikku propagandat ning uueks populaarseks žanriks sai massilaul, mille kaudu levis loeng-kontsert vabrikutes, sõjavägedeosades, linnaväljakutel. Selle tulemusel oli mitmeid kultuuriinimesi, näiteks helilooja Serge Rahmaninov, kes siirdus hoopis välismaale ning Sergei Prokofjev, kes samuti siirdus välismaale, ent hiljem naasis tagasi ning lahkuda tal rohkem ei lubatud.

Helilooming - paika olid pandud kindlad piirid, missugune peab olema helilooja loodud teos. Kuulajais pidi see tekitama optimistlikke emotsioone, meloodiline ja lihtne. Samuti üritasid heliloojad üksteise võidu luua oode Leninile, Stalinile ja kommunistlikule parteile.

Euroopa ja Ameerika muusikasuund - Venemaa valitses väga range kord, mistõttu oli keelatud 20. sajandil tekkinud uutes stiilides teoste loomine, see põhjendab ka seda, et esimesed avangardsed heliteosed loodi venemaal alles 1960. aastatel.

Dmitri Šostakovitš ja Sergei Prokofjev - vaatamata Venemaa rangele olukorrale õnnestus kahel Venemaa heliloojal jõuda oma loominguga ka väljaspoole Venemaad. Nende teosed jõudsid maailma muusikakultuuri tippu, kuid loomulikult pidid ka heliloojad oma teoseid vastavalt ka esitlema, pannes neile pealkirjaks reeglitele vastavaid pealkirju näiteks pühendusega Leninile või Oktoobrirevolutsioonile.

Dmitri Dmitrijevitš Šostakovitš

25. september 1906 Peterburi – 9. august 1975 Moskva)

Nõukogude Venemaa helilooja ja pianist. Ta on üks 20. sajandi tunnustatumaid heliloojaid.

Dmitri Šostakovitši isa oli keemik, ema pianist. Ta lõpetas **Leningradi Konservatooriumi** pianisti ja heliloojana (1925). Olnud lisaks viljakale heliloojale 1937. aastast peale tegev ka muusika-Õppejõuna, aga sattus 1948.a. lõpilkult Stalini põlu alla, misjärel sai elatist teenida vaid filmimuusikat kirjutades.

Põlu alt vabanes alles 1960. aastaiks.

Temapoeg Maksim Šostakovitš on tuntud dirigent ja pianist.

Dmitri Šostakovitš on kirjutanud 15 sümfooniast, millest kõige tuntum on arvatavasti **5. sümfoonia**,

https://www.youtube.com/watch?v=r0AK_50-9rQ

Šostakovits ei tapnud end avalike patukahetsustega vaid lõi 5. sümfoonia, mis jättis vana hea muusikavormi mulje. Sümfoonial oli alapealkiri: "Nõukogude kunstniku vastus õiglasele kriitikale". Edu oli suur. Stalina vastas lausega: Nõukoigude kunstniku asjalikloominguline vastus õiglasele kriitikale". Optimistliku paatose all peituvad kurbus ja meeleheide, vahel aga lausa mõnitavad noodid. Siin sõltub palju interpreedist, nt 5. sümfoonia viimast osa (Allegro non troppo) on tõlgendatud nii heroilises kui ka tragöödia võtmes. Helilooja iseloomustas selle osa meeleolu ise nii: " Sind pekstakse malakaga ja manitsetakse "Sa pead olema õnnelik, pead olema õnnelik!"

Ooperid: - „Nina” ja „Katerina Izmailova”

Oratoorium - „Laul metsadest”

Ballett – ”Kuldne sajand”

Kammer- ja filmimuusika, laulud.

Külastanud Eestit. Pärnus Neeme Järvil külas koos Gustav Ernesaksaga

https://www.youtube.com/watch?v=p_fprzrHvIM

”Valss nr 2

1956. aastal ilmus Mihhail Kalatozovi nõukogude film – ”**Esimene ešelon**”

<https://www.youtube.com/watch?v=IOK8Jb76ibc>

Katkend filmist ”Esimene ešelon”

Parimad aastad loomingulisest elust möödusid ajal, mil nõukogude kunstis valitsesid jäigad reeglid ja ametlik suund oli «sotsialistlik realism», mis kujutas iseäralikku lihtsustatud jämedate kujunditega ideaalmaailma maisest rikkusest ja lakkamatust võitlusest vaenlasega.

Kusjuures kujutatav pidi olema nii lihtne, et massid võiksid seda üheselt mõista.

Enamik sümfooniaid on pühendatud Nõukogude riigi ajaloolistele tähtpäevadele, teisiti olnuks nende avaldamine võimatu. Ometi pidi helilooja korduvalt jagama lisaselgitusi. Muusikas on ju raske, kas kurjuse teema kujutab stalinlikke repressioone või Saksa vägede rünnakut Leningradile.

Väidetavalt tunnistas helilooja lähematele sõpradele, et elas lakkamatus hirmus: oma elu pärast, oma lähedaste pärast, üldse kõige pärast. Seepärast kirjutas ta läbi lugemata alla kõigile pöördumistele, mis talle ette lükati, ning ulgus parteiga kaasa.

Aga muusika kaudu kõnelemisel oli tal anne, mida harva esineb. Mida kaugemale jääb meist ängistav keskkond, milles see muusika sündis, seda enam ilmneb, kui vähe seda olustikku muusikas tegelikult oli.

Suurim nõukogude helilooja on suur ka siis, kui «nõukogude» ära jätta. Sellepärast maailm temast hoolibki.

Sergei Prokofjev

23./27. aprill 1891 Sonzovka
mõis Jekaterinoslavi lähedal Ukrainas –
5. märts 1953 Moskva)

Vene helilooja, kes on tuntud omapärase muusikalise stiili poolest.

Õppis Peterburi Konservatooriumis kompositsiooni, klaverit ja orkestrijuhtimist

Muuhulgas oli tema õpetajaks ka Nikolai Rimski-Korsakov, kes andis talle kompositsiooni ja orkestratsioonitunde

1918 emigreerus ta Ameerika Ühendriikidesse. Elas ka Pariisis, kuid tuli Nõukogude Liitu tagasi 1936. aastal.

Tema tuntumate teoste seas on

ooperid "Sõda ja rahu", "Armastus kolme apelsini vastu",

ballett "Romeo ja Julia"

<https://www.youtube.com/watch?v=SyDo3h1Tu7c>

ning **sümfooniline jutustus "Petja ja hunt"** lugejale ja sümfooniaorkestrile.

<https://arhiiv.err.ee/vaata/41695>

Ta on kirjutanud **7 sümfooniat**. Samuti on ta kirjutanud **5 klaverikontserti**, neist neljas on kirjutatud vaid vasakule käele. Selle teose tellis heliloojalt sõjas parema käe kaotanud pianist Paul Wittgenstein. Teost ta siiski ei esitanud, kuna polevat Prokofjevi muusikast mõistnud ainsatki nooti.

<https://www.youtube.com/watch?v=ccA7BqQBtaE>

Prokofjev suri samal päeval kui Jossif Stalin. Ta on maetud Novodevitšje kalmistule.